

FIȘA DISCIPLINEI

DENUMIREA CURSULUI	CIVILIZAȚIA ȘI ARTA ANTICHITĂȚII TÂRZII

SPECIALIZAREA	MASTERAT: ARHEOLOGIE, CIVILIZAȚIE ȘI ARTĂ ANTICĂ				
ANUL DE STUDIU	I	SEMESTRUL	I	STATUTUL CURSULUI (OB-obligatoriu/OP-opțional/F-facultativ)	OB

NUMĂRUL ORELOR PE SAPTĂMÂNĂ				TOTAL ORE SEMESTRU	TOTAL ORE ACTIVITATE INDIVIDUALĂ*	NUMĂR DE CREDITE	TIPUL DE EVALUARE (P-pe parcurs, C-colocviu, E-examen, M-mixt)	LIMBA DE PREDARE
C	S	L	Pr.					
2	2			56			E	

TITULARUL CURSULUI	GRADUL DIDACTIC ȘI ȘTIINȚIFIC, PRENUMELE, NUMELE PROF.DR. NELU ZUGRAVU	COLECTIV
TITULARUL SEMINARULUI	GRADUL DIDACTIC ȘI ȘTIINȚIFIC, PRENUMELE, NUMELE PROF.DR. NELU ZUGRAVU	COLECTIV

OBIECTIVELE CURSULUI	- să definească în mod corect conceptul de <i>Antichitate târzie</i> - să cunoască principalele caracteristici ale artei și civilizației Antichității târzii
TEMATICĂ GENERALĂ	I. Antichitatea târzie – concept și cronologie II. Societatea Antichității III. Elementele specifice ale civilizației Antichității târzii IV. Arta Antichității târzii
TEMATICA SEMINARIILOR	Istoriografia Antichității târzii
METODE DE PREDARE	Expunerea, analiza de text, dezbaterile

BIBLIOGRAFIE OBLIGATORIE (SELECTIV)	G. W. Bowersock, P. Brown, O. Grabar (eds), <i>Interpreting Late Antiquity. Essays of the Postclassical World</i> , Cambridge (Mass) and London, 2001 H. Brandt, <i>L'epoca tardoantica</i> , il Mulino, 2005 P. Brown, <i>Genèse de l'Antiquité tardive</i> , traduit de l'anglais par A. Rouselle, préface de P. Veyne, Paris, 1983 H.-I. Marrou, <i>Décadence romaine ou Antiquité tardive? IIIe-VIe siècle</i> , Paris, 1977 N. Zugravu, <i>Antichitatea târzie</i> , Iași, 2005

EVALUARE	Mod de evaluare	Examen scris și oral
	Criterii	examen (cunoașterea subiectelor, a izvoarelor și a bibliografiei, limbaj istoric, exprimare corectă) – 50%; activitate de seminar (referate, prezentă) – 50%

Observații :

PROGRAMA ANALITICĂ A CURSULUI
CIVILIZAȚIA ȘI ARTA ANTICHITĂȚII TÂRZII
(prof.univ.dr. NELU ZUGRAVU)
Specializarea: ARHEOLOGIE, CIVILIZAȚIE ȘI ARTĂ ANTICĂ

Semestrul I. Număr de ore de curs: 28. Număr de ore de seminar: 28

Anul universitar 2012-2013

1. Tematica generală a cursului:

I. Antichitatea târzie – concept și cronologie; dispute istoriografice; criteriile de definire; „stilul” specific

II. Societatea Antichității târzii – o lume nouă și piramidală: noul regim imperial; noua arhitectură a puterii; formele de expresie ale „stilului” social

III. Ideologia politică în Antichitatea târzie: conceptul de „Roma” și de „imperiu”; tradiție și inovație în ideologia imperială

IV. Orașul antic târziu între *civitas* antică și burgul medieval

V. „Noua religiozitate”; ideile religioase; dialectica confruntării dintre păgânism și creștinism; conflicte și interferențe

VI. Noul „stil” de cultură și artă: imitație, decadență, creativitate, „renaștere artistică”

2. Sistemul de evaluare: examen scris și oral

3. Criteriile de evaluare: examen (cunoașterea subiectelor, a izvoarelor și a bibliografiei, limbaj istoric, exprimare corectă) – 50%; activitate de seminar (referate, prezență) – 50%

4. Discipline care trebuie parcurse în prealabil: Istoria antică universală; Istoria medievală universală; Istoria Bizanțului

5. Bibliografia generală a cursului și seminariilor:

- A. I. Adămuț, *Literatură și filosofie creștină. Secolele I-VIII*, I, Iași, 1997
- Ph. Ariès și G. Duby, *Istoria vieții private. De la Imperiul roman la anul o mie*, I, traducere de I. Herdan, București, 1994, p. 235-314
- P. Athanassiadi and M. Frede, *Pagan Monotheism in Late Antiquity*, Oxford, 1999
- P. Athanassiadi, *Vers la pensée unique. La montée de l'intolérance dans l'Antiquité tardive*, Les Belles Lettres, Paris, 2010
- V. V. Bîcikov, *Estetica Antichității târzii. Secolele II-III*, traducere de L. Dragomirescu, prefață de I. Ianoși, București, 1984
- G. W. Bowersock, P. Brown, O. Grabar (eds), *Interpreting Late Antiquity. Essays of the Postclassical World*, Cambridge (Mass) and London, 2001
- H. Brandt, *L'epoca tardoantica*, il Mulino, 2005
- P. Brown, *Genèse de l'Antiquité tardive*, traduit de l'anglais par A. Rouselle, préface de P. Veyne, Paris, 1983
- Idem, *Power and Persuasion in Late Antiquity. Towards a Christian Empire*, Madison, 1992
- Idem, *Trupul și societatea*, traducere din limba engleză de I. Zirra, consultant de specialitate F. Bechet, București, 2000
- A. Chastagnol, *Le Bas-Empire*³, textes choisis et présentés par l'auteur, Paris, 1969
- Idem, *La fin du monde antique*, Paris, 1976
- N. Christie and S. T. Loseby, *Towns in Transition. Urban Evolution in Late Antiquity and the Early Middle Ages*, Hampshire, 1996
- P. Chuvin, *Chronique des derniers païens. La disparition du paganisme dans l'Empire romain, du règne de Constantin à celui de Justinien*, Paris, 1990

- E. Cizek, *Mentalități și instituții politice romane*, traducere în limba română I. Câmpeanu, București, 1998
- F. M. Clover and R. S. Humphreys, *Tradition and Innovation in Late Antiquity*, Madison, 1989
- N. Djuvara, *Civilizații și tipare istorice. Un studiu comparat al civilizațiilor²*, traducere din franceză de Ș. Broché, București, 2004
- P. Garnsey, C. Humfress, *The Evolution of the Late Antiquity World*, Cambridge, 2001
- P. Grimal, *Literatura latină*, traducere de M. și L. Franga, note suplimentare și cuvânt înainte de L. Franga, București, 1997
- P. Hadot, *Ce este filosofia antică?*, traducere de G. Bondor și C. Tipuriță, prefață de C. Bădiliță, Iași, 1997, p. 173-274
- L. Jones Hall, *Confrontation in Late Antiquity. Imperial presentation and regional adaptation*, Cambridge, 2003
- H. Inglebert, *Les Romains chrétiens face à l'histoire de Rome. Histoire, christianisme et romanités en Occident dans l'Antiquité tardive (IIIe-Ve siècles)*, Paris, 1996
- Idem, *Interpretatio Christiana. Les mutations des savoirs (cosmographie, géographie, ethnographie, histoire dans l'Antiquité chrétienne. 30-630 après J.-C.)*, Paris, 2001
- J. K. Knight, *The End of the Antiquity. Archaeology, Society and Religion AD 235-700*, Gloucestershire, 1999
- F. Kolb, *Herrscherologie in der Spätantike*, Berlin, 2001
- J. H. G. W. Liebeschuetz, *From Diocletian to the Arab Conquest: Change in the Late Roman Empire*, Variorum, 1991 [1996]
- R. Lim, *Public Disputation, Power, and Social Order in Late Antiquity*, Berkeley-Los Angeles-London, 1995
- E. Lung, *Istoricii și politica la începuturile evului mediu european*, București, 2001
- H.-I. Marrou, *Décadence romaine ou Antiquité tardive? IIIe-VIe siècle*, Paris, 1977
- Idem, *Patristică și umanism. Culegere de studii*, traducere din limba franceză de C. și C. Popescu, București, 1996
- Idem, *Sfântul Augustin și sfârșitul culturii antice*, traducere de D. Stoianoi și L. Wald, București, 1997
- Idem, *Istoria educației în antichitate*, II, *Lumea romană*, traducere și cuvânt înainte de S. Petecel, București, 1997
- Idem, *Biserica în Antichitatea târzie. 303-604*, traducere de R. Mareș, București, 1999
- R. W. Mathisen and H.S. Siven (eds), *Shifting Frontiers in Late Antiquity*, Variorum, 1996
- C. Moreschini, E. Norelli, *Istoria literaturii creștine vechi grecești și latine*, Iași, I, *De la Apostolul Pavel până la epoca lui Constantin cel Mare*, traducere de H. Stănciulescu și G. Sauciuc, ediție îngrijită de I.-F. Florescu, 2001; II/1-2, *De la Conciliul de la Niceea la începuturile Evului Mediu*, traducere de E. Caraboi, D. Cernica, E. Stoleriu, D. Zămoșteanu, H. Stănciulescu, Iași, 2004
- C. Moreschini, *Istoria filosofiei patristice*, traducere de A. Cheșcu, M.-S. Chirilă și D. Cernica, Iași, 2009
- L. Musset, *Invaziile*, I, *Valurile germanice*, cu un supliment bibliografic de S. Lebecq, prefață de D. Berindei, traducere și note de E. Lung, București, 2002
- C. Olariu, *Ideologia imperială în Antichitatea târzie*, Editura Universității București, 2005
- A. Piganiol, *L'Empire chrétien (325-395)²*, Paris, 1972
- W. Pohl (ed), *Kingdoms of the Empire. The Integration of Barbarians in Late Antiquity*, Leiden-New York-Köln, 1997 (*The Transformation of the Roman World* 1)
- B. Pouderon et Y.-M. Duval (sous la direction), *L'Historiographie de l'Église des premiers siècles*, Paris, 2001
- A. Quacquarelli, *Reazione pagana e trasformazione della cultura (fine IV secolo d.C.)*, Bari, 1986
- P. Riché, Ph. Le Maitre, *Invaziile barbare*, traducere, cuvânt înainte și note: E. Lung, București, 2000
- M. Salamon (ed), *Paganism in the Late Roman Empire and in Byzantium*, Cracow, 1991
- M. Sordi, *Sant'Ambrogio e la tradizione di Roma*, Roma, 2008
- A. J. Toynbee, *Studiu asupra istoriei*, I-II, traducere din engleză de D. A. Lăzărescu, București, 1997

6. Tema generală a seminariilor: ISTORIOGRAFIA ANTICHITĂȚII TÂRZII

7. Tematica și bibliografia specială a seminariilor:

I. SEMINAR INTRODUCȚIV: PREZENTAREA TEMATICII, IZVOARELOR ȘI BIBLIOGRAFIEI

II. EPITOMA ȘI BREVIARIUM SAU „GUSTUL” ISTORIOGRAFIC AL UNEI SOCIETĂȚI NOI

1) Sextus Aurelius Victor

- Problematică: autorul, opera, metoda, gândirea istorică, ideile politice și morale
- Izvoare:
 - Sextus Aurelius Victor, *Liber de Caesaribus. Carte despre împărați, editio bilinguis*, traducere de M. Paraschiv, ediție îngrijită, studiu introductiv, note și comentarii, appendice și indice de N. Zugravu, Iași, 2006
- Bibliografie:
 - E. Cizek, *Istoria literaturii latine*, II, București, 1994, p. 744-748
 - Idem, *Istoria în Roma antică (Teoria și poetica genului)*, București, 1998, p. 152-158
 - N. Zugravu, *Studiu introductiv*, în ed. cit., p. 13-80

2) Flavius Eutropius

- Problematică: autorul, opera, metoda, gândirea istorică, ideile politice, morale și religioase
- Izvoare:
 - Flavius Eutropius, *Breviar de la întemeierea Romei*, ediție bilingvă, studiu introductiv, traducere, note explicative și comentarii de Gh.I. Șerban, Brăila, 1997
 - Eutrope, *Abrégé d'histoire romaine*, texte établi et traduit par J. Gellegouarc'h, Paris, 1999
- Bibliografie:
 - E. Cizek, *Istoria literaturii latine*, II, p. 748-752
 - Idem, *Istoria în Roma antică...*, p. 160-164

3) Festus

- Problematică: autorul, opera, metoda, gândirea istorică
- Izvoare:
 - Festus, *Abrégé des hauts faits du peuple romain*, texte établi et traduit par M.-P. Arnaut-Lindet, Paris, 1994
 - Festus, *Breviarium rerum gestarum populi romani. Scurtă istorie a poporului roman*, traducere de M. Alexianu și R. Curcă, ediție îngrijită, studiu introductiv, note și comentarii, indice de N. Zugravu, Iași, 2003
- Bibliografie:
 - E. Cizek, *Istoria literaturii latine*, II, p. 752
 - Idem, *Istoria în Roma antică...*, p. 158-160
 - N. Zugravu, *Studiu introductiv*, în ed. cit., p. 19-140

4) Pseudo-Aurelius Victor

- Problematică: corpus-ul pseudo-aurelian, autorul, opera, metoda, gândirea istorică
- Izvoare:
 - Pseudo-Aurélius Victor, *Abrégé des Césars*, texte établi, traduit et commenté par M. Festy, Paris, 1999
 - Pseudo-Aurelius Victor, *Epitome de Caesaribus. Epitomă despre împărați, editio bilinguis*, traducere și considerații lingvistice de M. Paraschiv, ediție îngrijită, abrevieri, studiu introductiv, note și comentarii, indice de N. Zugravu, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Iași, 2012
- Bibliografie:

- E. Cizek, *Istoria literaturii latine*, II, p. 752-754
- Idem, *Istoria în Roma antică...*, p. 164-166
- N. Zugravu, *Studiu introductiv*, în ed. cit., p. 11-108

III. ISTORIOGRAFIA CREȘTINĂ

1) Lactantius sau pamfletul istoriografic creștin

- Problematică: autorul, opera, metoda, gândirea istorică, atitudinea partizană
- Izvoare:
 - Lactantius, *De mortibus persecutorum (despre morțile persecutorilor)*, traducere, studiu introductiv, note și comentarii de C.T. Arieșan, Timișoara, 2000;
 - Idem, *Despre moartea persecutorilor*, ediție bilingvă, traducere de CRISTIAN BEJAN, studiu introductiv, tabel cronologic, note explicative și anexe DRAGOȘ MÎRȘANU, Editura Polirom, Iași, 2011, 237 p. (*Tradiția creștină*)
 - Idem, *Instituțiile divine*, traducere și note: P. Pistol, studiu introductiv: C.T. Arieșan, Timișoara, 2004
- Bibliografie:
 - E. Cizek, *Istoria literaturii latine*, II, p. 791-793
 - C. Moreschini, E. Norelli, *op. cit.*, I, p. 430-437
 - C. Moreschini, *Istoria filosofiei patristice*, traducere de A. Cheșcu, M.-S. Chirilă și D. Cernica, Iași, 2009, p. 287-311

2) Eusebius de Caesarea: tradiția cronografică creștină, biografia imperială creștină și emergența istoriei ecleziastice

- Problematică:
 - autorul, opera, metoda, interpretarea creștină a istoriei, ideologia imperială creștină
 - precursori, influența
- Izvoare:
 - Eusebiu de Cezareea, *Scrieri*, I, *Istoria bisericească. Martirii din Palestina*, traducere, studiu, note și comentarii T. Bodogae, București, 1987; II, *Viața lui Constantin cel Mare*, studiu introductiv de E. Popescu, traducere și note de R. Alexandrescu, București, 1991
- Bibliografie:
 - Gh. Vlăduțescu, *Filosofia primelor secole creștine*, București, 1995, p. 81-87
 - C. Moreschini, E. Norelli, *op. cit.*, I, p. 268, 343, 444-460; II/1, *op. cit.*, p. 348-349
 - C. Moreschini, *op. cit.*, p. 312-321
 - J. Sirinelli, *Urmașii lui Alexandru cel Mare. Literatura și gândirea creștină 334 a.Chr.-529 p.Chr.*, traducere de Th.C. Georgescu și C.-T. Georgescu, București, 2000, p. 278, 324-328, 385-389

3) Continuatorii lui Eusebius: Socrates Scolasticul, Sozomenos, Theodoretos de Cyros

- Problematică:
 - autorii, opera, metoda
- Izvoare:
 - Socrate de Constantinople, *Histoire ecclésiastique. Livre I*, texte grec de l'édition G. C. Hansen (GCS), traduction par P. Périchon et P. Maraval, notes par P. Maraval, Paris, 2004 (SC 477); *Livres II et III*, texte grec de l'édition G. C. Hansen (GCS), traduction par P. Périchon et P. Maraval, notes par P. Maraval, Paris, 2005 (SC 493); *Livres IV-VI*, texte grec de l'édition G. C. Hansen (GCS), traduction par P. P. Périchon et P. Maraval, introduction et notes par P. Maraval, Paris, 2006 (SC 505); *Livre VII*, texte grec de l'édition G. C. Hansen (GCS), traduction par P. Périchon et P. Maraval, introduction, notes et index par P. Maraval, Paris, 2007 (SC 506)
 - Sozomène, *Histoire ecclésiastique. Livres I-II*, texte grec de l'édition J. Bidez, introduction par B. Grillet et G. Sabbah, traduction par André-Jean Festugiere, annotation par G. Sabbah, Paris, 1983 (SC 306); *Livres III-IV*, texte grec de l'édition J. Bidez, introduction et annotation par G. Sabbah, traduction par André-Jean Festugiere, revue par B. Grillet, Paris, 1996 (SC 418); *Livres V-VI*, texte

grec de l'édition J. Bidez – G. C. Hansen (GCS), introduction et annotation par G. Sabbah, traduction par André-Jean Festugiere et B. Grillet, Paris, 2005 (SC 495); *Livres VII-IX*, texte grec de l'édition J. Bidez – G. C. Hansen (GCS), introduction par G. Sabbah, annotation par L. Angliviel De La Beaumelle, G. Sabbah, traduction par André-Jean Festugiere et B. Grillet, index général, Paris, 2008 (SC 516)

- Théodoret de Cyr, *Histoire ecclésiastique*, I (*Livres I-II*), texte grec de L. Parmentier et G. C. Hansen (GCS, NF 5, 1998³) avec annotation par J. Bouffartigue, introduction A. Martin, traduction P. Canivet, revue et annotée par J. Bouffartigue, Annick Martin, L. Pietri et Françoise Thelamon, Paris, 2006 (SC 501)

➤ Bibliografie :

- C. Moreschini, E. Norelli, *op. cit.*, II/1, p. 179-191; II/2, p. 349-370
- C. Moreschini, *op. cit.*, p. 629-636

4) Istoria și teologia istoriei la Aurelius Augustinus

➤ Problematică:

- autorul, opera, metoda
- condiționarea istorică a sintezei augustiniene
- viziunea augustiniană a istoriei: vârstele istoriei; istoria cetății lui Dumnezeu și istoria cetății terestre

➤ Izvoare:

- Aureliu Augustin, *Despre Cetatea lui Dumnezeu*, I, studiu introductiv de Gh. Vlăduțescu, traducere din limba latină, notiță introductivă, note și tabel cronologic de P. Găleşanu, București, 1998
- Idem, *Confesiuni*, traducere din latină, studiu introductiv și note de Gh.I. Șerban, București, 1998

➤ Bibliografie:

- J. Fontaine, *Augustin penseur chrétien du temps*, în BAGB, 1, 1988, p. 53-71
- E. Cizek, *Istoria literaturii latine*, II, p. 797-806
- H.-I. Marrou, *Teologia istoriei*, traducere de G. Nimigean și O. Nimigean, Iași, 1995
- Idem, *Sfântul Augustin și sfârșitul culturii antice*, traducere de D. Stoianovici și L. Wald, București, 1997
- Idem, *Patristică și umanism*, p. 543-577
- C. Moreschini, E. Norelli, *op. cit.*, II/2, p. 11-59
- C. Moreschini, *op. cit.*, p. 412-454

5) Orosius și nașterea istoriei universale creștine

➤ Problematică:

- autorul, opera, metoda, gândirea istorică
- istoria universală

➤ Izvoare:

- Orose, *Histoires (Contre les Païens)*, texte établi et traduit par M.-P. Arnaud-Lindet, Paris, I, *Livres I-III*, 1990; II, *Livres IV-VI*, 1991; III, *Livres VII. Index*, 1991

➤ Bibliografie:

- E. Cizek, *Istoria literaturii latine*, II, p. 806-808
- C. Moreschini, E. Norelli, *op. cit.*, II/2, p. 64-67

IV. HISTORIA AUGUSTA – O VEXATA QUESTIO A ISTORIOGRAFIEI ANTICE TÂRZII

➤ Problematică:

- autorul, complexitatea operei, metoda
- ideile sociale, politice și religioase

➤ Izvoare:

- *Istoria augustă*, studiu introductiv V. Iliescu, partea I traducere și note D. Popescu, partea a II-a traducere și note C. Drăgulescu, București, 1971

- *Histoire Auguste*, I/1, *Introduction générale. Vies d'Hadrien, Aelius, Antonin*, texte établi et traduit par J.-P. Callu, A. Gaden, O. Desbordes, Paris, 1992; III/1, *Vies de Macrin, Diaduménien, Hélogabale*, texte établi, traduit et commenté par R. Turcan, Paris, 1993; IV/2, *Vies des deux Valériens et des deux Galliens*, texte établi par O. Desbordes et S. Ratti, traduit et commenté par S. Ratti, Paris, 2000; V/1, *Vies d'Aurélien, Tacite*, texte établi, traduit et commenté par F. Paschoud, Paris, 1996; V/2, *Vies de Probus, Firmus, Saturnin, Proclus et Bonose, Carus, Numérien et Carin*, texte établi, traduit et commenté par F. Paschoud, Paris, 2001
- *Histoire auguste. Les empereurs romains des IIe et IIIe siècles*, édition bilingue latin-français, traduction du latin par A. Chastagnol, Paris, 1994
- Bibliografie:
 - E. Cizek, *Istoria literaturii latine*, II, p. 754-760
 - Idem, *Istoria în Roma antică...*, p. 187-205
 - D. Ruscă, *Provincia Dacia în istoriografia antică*, Cluj-Napoca, 2003, p. 26-47

V. BIOGRAFIA CREȘTINĂ – NOUL MODEL AL „OMULUI ÎNDUMNEZEIT”

- Problematică:
 - originile și speciile biografiei creștine
 - noile modele antropologice propuse de creștinism: martirul, monahul, fecioara, femeia consacrată, episcopul etc.
 - destinatarul, finalitatea
- Izvoare:
 - Sfântul Ieronim, *Despre bărbații iluștri*, introducere, traducere și note de D. Negrescu, București, 1997
 - Evagrie Ponticul, *Tratatul practic. Gnosticul*, studiu introductiv, traducere și comentarii de C. Bădiliță, Iași, 1997
 - Sfântul Grigorie de Tours, *Vita Patrum. Viața părinților*, traducere din limba engleză de P. Iliu, București, 2004
 - Teodoret, *Viețile sfinților pustnici din Siria*, traducere din limba greacă și note A. Tănăsescu-Vlas, București, 2001
 - Sfântul Vasile cel Mare, *Scrieri*, II, *Asceticele*, traducere, introducere, indice și note de I.D. Ivan, București, 1989
- Bibliografie:
 - P. Brown, *Cultul sfinților. Apariția și rolul său în creștinismul latin*, traducere D. Lică, Timișoara, 1995
 - C. Moreschini, E. Norelli, *op. cit.*, II, p. 373-383
 - A. Quacquarelli, *Esegesi biblica e Patristica fra tardo antico ed altomedioevo*, Bari, 1991, p. 129-147
 - L. Regbault, *Viața cotidiană a Părinților deșertului în Egiptul secolului IV*, în românește de I.I. Ică jr., Sibiu, 1997

VI. MODELUL PĂGÂN AL „OMULUI ÎNDUMNEZEIT”

- Problematică:
 - gânditorii păgâni ca modele antropologice anticreștine
- Izvoare:
 - Porphyrios, *Viața lui Pitagora. Viața lui Plotin*, în românește de A. Piatkowski, C. Bădiliță și C. Gașpar, ediție îngrijită de C. Bădiliță, Iași, 1998
 - Iamblichos, *De Vita Pythagorica*, studiu introductiv, traducere din limba greacă, note, comentarii și indice de T. Dinu, București, 2001
- Bibliografie:
 - P. Hadot, *Plotin sau simplitatea privirii*, traducere de L. Zoicaș, prefață de C. Bădiliță, Iași, 1998
 - J. Sirinelli, *op. cit.*, p. 306-312
 - C. Moreschini, *op. cit.*, p. 239-268

VII. AMMIANUS MARCELLINUS ȘI MODELUL TACITEIC ÎN ISTORIOGRAFIA LATINĂ A ANTICHITĂȚII TÂRZII

➤ Problematică:

- autorul, opera, metoda
- concepția istoriografică: cauzalitatea istorică; factorii procesului istoric: fatalitatea, providența, libertatea umană
- patriotismul lui Ammianus: admirația față de Roma; loialismul monarhic; idealul împăratului bun; ostilitatea față de barbari

➤ Izvoare:

- Ammianus Marcellinus, *Istoria romană*, studiu introductiv, traducere, note și indice de D. Popescu, București, 1982
- Idem, *Histoire romaine*, I (*Livres XIV-XVI*), texte établi et traduit par É. Galletier, avec la collaboration de J. Fontaine, deuxième tirage, Paris, 1978; II (*Livres XVII-XIX*), texte établi et traduit par G. Sabbal, deuxième tirage revu et corrigé, Paris, 1989; III (*Livres XX-XXII*), texte établi, traduit et annoté par J. Fontaine, avec la collaboration de E. Frézouls et J.-D. Berger, Paris, 1996; IV/1 (*Livres XXIII-XXV*), texte établi et traduit par J. Fontaine, deuxième tirage, Paris, 1987; IV/2 (*Livres XXIII-XXV*), commentaire par J. Fontaine, deuxième tirage, Paris, 1987

➤ Bibliografie:

- E. Cizek, *Istoria literaturii latine*, II, p. 765-783
- Idem, *Istoria în Roma antică...*, p. 170-186

VIII. ZOSIMOS – ULTIMUL MARE ISTORIC PĂGÂN DE LIMBĂ GREACĂ

➤ Problematică:

- autorul, opera, metoda
- concepția istoriografică
- ideile politice și religioase

➤ Izvoare:

- Zosime, *Histoire nouvelle*, texte établi et traduit par F. Pascoud, Paris, I (*Livres I et II*), 1971; II/1 (*Livres III*), 1979; II/2 (*Livres IV*), 1979

➤ Bibliografie:

- J. Sirinelli, *op. cit.*, p. 389-391

IX. NAȘTEREA ISTORIOGRAFIEI „NAȚIONALE”: SIDONIUS APOLLINARIS ȘI SENTIMENTUL PROVINCIAL; AVITUS DE VIENNE ȘI ISTORIA REGATULUI BURGUND; EN-NODIUS DE PAVIE, CASSIODORUS ȘI ISTORIA REGATULUI OSTROGOT; IORDANES ȘI ISTORIA GOȚILOR; GRIGORIE DE TOURS ȘI ISTORIA REGATULUI MEROVINGIAN; ISIDORUS DE SEVILLA ȘI ISTORIA REGATULUI VIZIGOT

➤ Izvoare:

- Iordanes, *Getica*, ediție bilingvă latină-română, traducere D. Popescu, ediție îngrijită, studiu introductiv, notă asupra ediției G. Gheorghe, București, 2001
- Paulus Diaconus, *Istoria longobarzilor*, ediție bilingvă, traducere, notă introductivă, tabel cronologic, note și postfață de E. Grosu, Polirom, Iași, 2011

➤ Bibliografie:

- E. Cizek, *Istoria literaturii latine*, II, p. 810
- C. Moreschini, E. Norelli, *op. cit.*, II/2, p. 108-111, 145-147, 152-158, 167-170, 176-180, 183-190